

ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΑΞΗ: Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ, Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Μυκηναϊκός Πολιτισμός

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΚΑΛΛΙΑΔΟΥ ΜΑΡΙΑ

ΘΕΜΑ: « Η καθημερινή ζωή στον Μυκηναϊκό Κόσμο»

Οι μαθητές θα επιχειρήσουν αρχαιολογική ανασκαφή στο χώρο του Μυκηναϊκού Πολιτισμού, με το λογισμικό « Ο ΜΥΚΗΝΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ». Η δραστηριότητα που θα πραγματοποιηθεί θα τους βοηθήσει να βιώσουν τον χώρο και χρόνο του αρχαίου Μυκηναϊκού κόσμου, στη διάσταση της καθημερινής ζωής, μέσα από μια εικονική αρχαιολογική έρευνα.

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ:

Το σενάριο αυτό ακολουθεί το «Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών για τη Διδασκαλία της Ιστορίας στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο» και επιδιώκει να υπηρετήσει τους παρακάτω διδακτικούς σκοπούς:

- Να αναπτύξει την ιστορική σκέψη και συνείδηση του μαθητή.
- Να συνειδητοποιηθεί ότι η κατανόηση κάθε κοινωνίας προϋποθέτει τη μελέτη όλων των πτυχών της (οικονομικής, πολιτιστικής, θρησκευτικής, κ.λ.π.).
- Να οδηγήσει στη γνώση της ιστορικής παρουσίας του Ελληνισμού κατά την περίοδο άνθησης του Μυκηναϊκού Πολιτισμού.
- Να οδηγήσει στη συνειδητοποίηση της αναγκαιότητας επιλογής και κριτικής αξιολόγησης των ιστορικών πηγών.

ΣΤΟΧΟΙ:

Ο μαθητής

α. να δραστηριοποιηθεί στην διερευνητική –βιωματική μάθηση

β. να ασκηθεί στη συνεργατική σχολική δράση

γ. να ασκηθεί στην επιλογή, σύγκριση, ταξινόμηση και σύνθεση των πληροφοριών, χρησιμοποιώντας την «αρχαιολογική σκαπάνη»

δ. να αναλάβει το ρόλο του αρχαιολόγου, μέσω της δυνατότητας της εικονικής ανασκαφής που του προσφέρει ένα λογισμικό των ΤΠΕ

ε. να αποκτήσει την ιστορική γνώση μέσω της προσωπικής επαφής με τις πηγές (αρχαιολογικά ευρήματα)

ζ. να αντιληφθεί τις έννοιες του χώρου και χρόνου του Μυκηναϊκού Πολιτισμού

η. να «ανακαλύψει» μέσω της αρχαιολογικής έρευνας πληροφορίες, που θα τον οδηγήσουν στην κατανόηση συγκεκριμένων πτυχών της καθημερινής ζωής, - τέχνη, ταφικά έθιμα, χειρωνακτικά και καλλιτεχνικά επαγγέλματα, πολεμική τέχνη-

ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟΣ ΧΡΟΝΟΣ:

Τρεις διδακτικές ώρες, εκ των οποίων οι δύο πρώτες συνεχόμενες.

ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Οι στόχοι αυτής της διδακτικής πρότασης ανταποκρίνονται πλήρως στο ισχύον πρόγραμμα της διδασκαλίας της Ιστορίας. Η συγκεκριμένη διδασκαλία γίνεται στο κεφάλαιο του Μυκηναϊκού Πολιτισμού, της Ιστορίας της Α΄ Γυμνασίου και της Α΄ Λυκείου.

Η διδασκαλία αυτή μπορεί επίσης να ενταχθεί εναλλακτικά στο μάθημα της Ιστορίας όλων των τάξεων, μετά από επίσκεψη σε Αρχαιολογικό Μουσείο, όπου οι μαθητές θα ξεναγηθούν σε ευρήματα του Μυκηναϊκού Πολιτισμού.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ:

- Διδακτικό εγχειρίδιο « Ιστορία των Αρχαίων Χρόνων, Α Γυμνασίου», «Αρχαία Ιστορία Α΄ Λυκείου»
  - « Ο ΜΥΚΗΝΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ », εκπαιδευτικό λογισμικό Οδύσσειας
  - Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Εκδοτική Αθηνών

ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ:

- Γνώση του ιστορικού πλαισίου του Μυκηναϊκού κόσμου.
- Μικρή εξοικείωση των μαθητών και του διδάσκοντα στη χρήση διερευνητικού λογισμικού.
- Προηγούμενη εμπειρία των μαθητών σε συνεργατική δραστηριότητα.
- Ευελιξία στο ωρολόγιο σχολικό Πρόγραμμα προκειμένου να γίνει κάποια τροποποίηση αν χρειαστεί, έτσι ώστε να διατεθούν δύο συνεχόμενες διδακτικές ώρες.

ΠΟΡΕΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ:

Οι μαθητές έρχονται στο εργαστήριο έχοντας διδαχθεί την Ενότητα του Μυκηναϊκού Πολιτισμού. Η δραστηριότητα που θα πραγματοποιηθεί θα τους βοηθήσει να βιώσουν τον Μυκηναϊκό χώρο και χρόνο, μέσα από μια εικονική αρχαιολογική έρευνα.

Χωρίζονται σε ομάδες 2-3 μαθητών. **Κριτήριο για τη σύνθεση των ομάδων** είναι να υπάρχει σε κάθε μια ένας τουλάχιστον μαθητής, που να είναι εξοικειωμένος στη χρήση λογισμικού.

Καθήκοντα ομάδων

Ένας μαθητής θα χρησιμοποιεί το πληκτρολόγιο για να αναζητήσει τα κατάλληλα ευρήματα. Οι άλλοι καταγράφουν στοιχεία στο φύλλο εργασίας.

Όταν πρόκειται να απαντήσουν σε ερωτήσεις, συνεργάζονται όλοι μαζί.

Α ΦΑΣΗ

Όλοι οι μαθητές εργάζονται στην ίδια προεπιλεγμένη περιοχή του χάρτη (προτείνεται ο ευρύτερος Ελλαδικός χώρος) και στην ίδια χρονική περίοδο (προτείνεται να επιλεγεί ολόκληρο το χρονολογικό φάσμα που διαθέτει το πρόγραμμα).

Στην Πρώτη φάση που διαρκεί μία διδακτική ώρα, οι μαθητές ασχολούνται με την **αρχαιολογική έρευνα** και την απλή **καταγραφή** των στοιχείων που τους χρειάζονται για κάθε εύρημα.. Κάθε ομάδα ασχολείται με διαφορετική αναζήτηση.

Το πρώτο δεκάλεπτο της ώρας διατίθεται για να παρουσιάσει ο καθηγητής στους μαθητές **τη φιλοσοφία** του λογισμικού και **οδηγίες χρήσης**. Οι μαθητές πρέπει να κατανοήσουν ότι αναλαμβάνουν το ρόλο του αρχαιολόγου, και γι αυτό θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν τη «σκαπάνη» διερευνητικά, προκειμένου να φτάσουν στα ευρήματα που θα τους δώσουν τις επιθυμητές πληροφορίες.

Σε αυτή τη φάση ο καθηγητής πρέπει να συζητήσει με κάθε ομάδα, προκειμένου να βοηθήσει τους μαθητές **να ανακαλύψουν μόνοι τους** τι είδους ευρήματα πρέπει να εντοπίσουν προκειμένου να τα καταγράψουν και να τα αξιοποιήσουν στη συνέχεια με τις διαδικασίες της επιλογής, σύγκρισης και ταξινόμησης, για την τελική σύνθεση των πληροφοριών σε ενιαίο ιστορικό κείμενο.

Η καταγραφή των στοιχείων γίνεται σε φύλλο εργασίας που έχει δοθεί.

Εναλλακτικά μπορεί να χρησιμοποιηθεί η δυνατότητα του **Τετραδίου**, όπου εγγράφονται (από το λογισμικό) όλες οι σχετικές πληροφορίες των αντικειμένων που θα “ανοίξει” ο μαθητής. Αυτό όμως προϋποθέτει προηγούμενη εξοικείωση των μαθητών με το λογισμικό “Μυκήνες”.

Μοιράζονται στους μαθητές 4 φύλλα εργασίας με αντίστοιχα θέματα διερεύνησης:

- **πολεμική τέχνη**
- **η ταφή κατά τους Μυκηναϊκούς χρόνους**
- **χειρωνακτικά επαγγέλματα**
- **μυκηναϊκή ζωγραφική**

Κατά τη διάρκεια της έρευνας, **ο καθηγητής** δίνει οδηγίες για την πραγματοποίηση της αναζήτησης και ελέγχει αν οι μαθητές αναζητούν τα κατάλληλα ευρήματα.

Β ΦΑΣΗ

Κατά τη Δεύτερη φάση, που διαρκεί μία διδακτική ώρα (προτείνεται να είναι συνεχόμενη με την διδακτική ώρα της προηγούμενης φάσης), οι μαθητές ασχολούνται με την παρατήρηση, τη σύγκριση, την ερμηνεία των ευρημάτων, προκειμένου να συνθέσουν κείμενο που θα απαντά σε συγκεκριμένα ερωτήματα. Οι ερωτήσεις, υπάρχουν έτοιμες στο φύλλο εργασίας, όπου θα απαντήσουν οι μαθητές. Σε αυτήν τη φάση συνεργάζονται όλα τα μέλη κάθε ομάδας ισότιμα και αποφασίζουν για τις απαντήσεις που θα δώσουν.

Σε αυτήν τη φάση μπορεί να χρησιμοποιηθεί συμπληρωματικά -και κατά την κρίση του καθηγητή-, πρόσθετο υλικό από τη σχετική βιβλιογραφία (προτείνεται: Σχολικό Εγχειρίδιο Ιστορίας, Ιστορία Ελληνικού Έθνους-Εκδοτική Αθηνών).

Κατά τη διαδικασία της σύνθεσης ο **καθηγητής** ελέγχει τις ομάδες αν έχουν ολοκληρώσει την αναζήτηση των ευρημάτων, παρεμβαίνει στις συζητήσεις και ελέγχει την επάρκεια των απαντήσεων που καταγράφονται στα φύλλα εργασίας.

Γ ΦΑΣΗ

Η Τρίτη φάση της δραστηριότητας διαρκεί μία διδακτική ώρα.. Σε αυτήν οι ομάδες θα παραδώσουν στον καθηγητή τα φύλλα εργασίας που συμπλήρωσαν και θα παρουσιάσουν προφορικά τις εργασίες τους. Θα ακολουθήσει συζήτηση όπου θα διατυπωθούν απορίες από το ακροατήριο και θα δοθούν διευκρινίσεις για τα θέματα που παρουσιάστηκαν.

Όλα τα μέλη κάθε ομάδας συμμετέχουν στην παρουσίαση και αξιολογείται από τον καθηγητή αυτή η ομαδική δραστηριότητα.

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗΣ

Αυτή η διδακτική πρόταση μπορεί να κατακερματιστεί σε **4 μικρές δραστηριότητες** (όσα και τα φύλλα εργασίας) που θα ενταχθούν, κατά την κρίση του καθηγητή, στη διδασκαλία της Αρχαίας Ιστορίας (Α Γυμνασίου, Α Λυκείου), του Ομηρικού Έπους (Αρχαία Ελληνική Γραμματεία Α΄ Γυμνασίου) ή της Ιστορίας της Ελληνικής Γλώσσας (Γ΄ Γυμνασίου).

Σε αυτήν την περίπτωση , το σύνολο της τάξης θα εργαστεί σε ένα κοινό φύλλο εργασίας κάθε φορά.

Επιπλέον, έχει τη δυνατότητα επέκτασης σε **μορφή συνθετικής εργασίας**. Στην περίπτωση αυτή θα διατεθεί ένα τρίμηνο, με δυνατότητα πολλών επισκέψεων των μαθητών στο εργαστήριο, στον ελεύθερο χρόνο τους, και τη χρήση πρόσθετης βιβλιογραφίας. Με την ολοκλήρωση της εργασίας των μαθητών μπορεί να γίνει συγγραφή ενός ενιαίου κειμένου που να συνοψίζει τα συμπεράσματα των μαθητών και να παρουσιαστεί σε έντυπη μορφή στην μαθητική κοινότητα, ή σε ηλεκτρονική μορφή στην ιστοσελίδα του σχολείου.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η αξιολόγηση των μαθητών θα γίνει ομαδικά.

Αξιολογούνται η αποτελεσματική συνεργασία κάθε ομάδας, η εύστοχη και επαρκής απάντηση των ερωτημάτων στα φύλλα εργασίας, καθώς και η ικανοποιητική προφορική παρουσίαση του κάθε θέματος.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Ι

ΠΟΛΕΜΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

- Χρησιμοποιώ το εργαλείο “Επιλογή περιοχής ανασκαφής” και μαρκάρω όλο τον χάρτη που εικονίζεται
- Επιλέγω το εργαλείο “Σκαπάνη”
- Αναζητώ με τη σκαπάνη ευρήματα, μέχρι να εντοπίσω ένα όπλο
- Επιλέγω την κατηγορία ΟΠΛΙΣΜΟΣ από την ψηφίδα “Ευρήματα” που βρίσκεται κάτω από το χώρο όπου παρουσιάζονται οι φωτογραφίες των ευρημάτων
- Ανοίγω όλα τα όπλα από την ψηφίδα “Ευρήματα” και συμπληρώνω το φύλλο εργασίας. Διαβάζω προσεκτικά τις “Άλλες Πληροφορίες”.

ΕΙΔΟΣ	ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΗ	ΥΛΙΚΟ	ΧΡΗΣΗ	ΧΡΟΝΟΣ ΤΟΠΟΣ	ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Ι

ο Αφού μελετήσω προσεκτικά τα στοιχεία που έχω συγκεντρώσει και αφού συμβουλευτώ και πάλι τις “Ερμηνείες” και τις “Άλλες Πληροφορίες”, απαντώ στα παρακάτω ερωτήματα.

1. Ποια είδη οπλισμού εντοπίσατε και ποια ήταν η χρήση τους;
2. Με ποια υλικά κατασκευάζονταν τα όπλα των Μυκηναίων και από πού προέρχονταν αυτά;
3. Ποιο υλικό χρησιμοποιούνταν στη διακόσμηση των όπλων και ποια ήταν τα συνήθη διακοσμητικά θέματα;
4. Τι ήταν ο διπλός πέλεκυς;
5. Πώς ήταν οργανωμένη η διοίκηση του στρατού των Μυκηναίων;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ II

Η ΤΑΦΗ ΣΤΟΥΣ ΜΥΚΗΝΑΪΚΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ

- Χρησιμοποιώ το εργαλείο “Επιλογή περιοχής ανασκαφής” και μαρκάρω όλο τον χάρτη που εικονίζεται
- Επιλέγω το εργαλείο “Σκαπάνη”
- Αναζητώ με τη σκαπάνη ευρήματα, μέχρι να εντοπίσω ένα αντικείμενο που στη χρήση του χαρακτηρίζεται ως κτέρισμα
- Επιλέγω τη χρήση ΚΤΕΡΙΣΜΑ από την ψηφίδα “Ευρήματα” που βρίσκεται κάτω από το χώρο όπου παρουσιάζονται οι φωτογραφίες των ευρημάτων
- Ανοίγω όλα τα αντικείμενα από την ψηφίδα “Ευρήματα” και συμπληρώνω το φύλλο εργασίας. Διαβάζω προσεκτικά τις “Άλλες Πληροφορίες”.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΕΙΔΟΣ	ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΗ	ΥΛΙΚΟ	ΧΡΟΝΟΣ ΤΟΠΟΣ	ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ II

ο Αφού μελετήσω προσεκτικά τα στοιχεία που έχω συγκεντρώσει και αφού συμβουλευτώ και πάλι τις “Ερμηνείες” και τις “Άλλες Πληροφορίες”, απαντώ στα παρακάτω ερωτήματα.

1. Τι ήταν τα κτερίσματα και ποια αντικείμενα της καθημερινής ζωής είχαν αυτήν τη χρήση;
2. Ποια είδη μυκηναϊκού τάφου εντοπίσατε και από ποιους γεωγραφικούς χώρους προέρχονται οι πληροφορίες που συλλέξατε;
3. Ποια ήταν η τελετουργία της ταφής των Μυκηναίων;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΙΙΙ

ΧΕΙΡΩΝΑΚΤΙΚΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

- Χρησιμοποιώ το εργαλείο “Επιλογή περιοχής ανασκαφής” και μαρκάρω όλο τον χάρτη που εικονίζεται
- Επιλέγω το εργαλείο “Σκαπάνη”
- Αναζητώ με τη σκαπάνη ευρήματα, μέχρι να εντοπίσω ένα αντικείμενο που κατηγοριοποιείται ως εργαλείο
- Επιλέγω την κατηγορία ΕΡΓΑΛΕΙΑ από την ψηφίδα “Ευρήματα” που βρίσκεται κάτω από το χώρο όπου παρουσιάζονται οι φωτογραφίες των ευρημάτων
- Ανοίγω όλα τα αντικείμενα από την ψηφίδα “Ευρήματα” και συμπληρώνω το φύλλο εργασίας. Διαβάζω προσεκτικά τις “Άλλες Πληροφορίες”.

ΕΙΔΟΣ	ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΗ	ΥΛΙΚΟ	ΧΡΗΣΗ	ΧΡΟΝΟΣ ΤΟΠΟΣ	ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΙΙΙ

ο Αφού μελετήσω προσεκτικά τα στοιχεία που έχω συγκεντρώσει και αφού συμβουλευτώ και πάλι τις “Ερμηνείες” και τις “Άλλες Πληροφορίες”, απαντώ στα παρακάτω ερωτήματα.

1. Ποια είδη εργαλείων εντοπίσατε;
2. Από ποια υλικά κατασκευάζονταν τα εργαλεία των Μυκηναίων;
3. Ποια επαγγέλματα μας αποκαλύπτουν τα εργαλεία που εντοπίσατε;
4. Ποιες πληροφορίες μας δίνουν οι πινακίδες, οι απεικονίσεις και τα άλλα ευρήματα της εποχής αυτής για τα επαγγέλματα που εντοπίσατε;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΙΙΙ

ΜΥΚΗΝΑΪΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

- Χρησιμοποιώ το εργαλείο “Επιλογή περιοχής ανασκαφής” και μαρκάρω όλο τον χάρτη που εικονίζεται
- Επιλέγω το εργαλείο “Σκαπάνη”
- Αναζητώ με τη σκαπάνη ευρήματα, μέχρι να εντοπίσω μια Τοιχογραφία
- Επιλέγω την κατηγορία ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΕΣ από την ψηφίδα “Ευρήματα” που βρίσκεται κάτω από το χώρο όπου παρουσιάζονται οι φωτογραφίες των ευρημάτων
- Ανοίγω όλα τα αντικείμενα από την ψηφίδα “Ευρήματα” και συμπληρώνω το φύλλο εργασίας. Διαβάζω προσεκτικά τις “Άλλες Πληροφορίες”.

ΕΙΔΟΣ	ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΗ	ΥΛΙΚΟ	ΧΡΗΣΗ	ΧΡΟΝΟΣ ΤΟΠΟΣ	ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΙΙΙ

ο Αφού μελετήσω προσεκτικά τα στοιχεία που έχω συγκεντρώσει και αφού συμβουλευτώ και πάλι τις “Ερμηνείες” και τις “Άλλες Πληροφορίες”, απαντώ στα παρακάτω ερωτήματα.

1. Ποια υλικά χρησιμοποιούσαν οι Μυκηναίοι ζωγράφοι στην κατασκευή των τοιχογραφιών;
2. Ποια χρώματα χρησιμοποιούσαν οι Μυκηναίοι ζωγράφοι και από πού προέρχονταν αυτά;
3. Ποια ήταν η τεχνική των τοιχογραφιών αυτής της εποχής;
4. Ποια θέματα απεικόνιζαν οι τοιχογραφίες;
5. Ποιες επιδράσεις δέχθηκαν οι μυκηναϊκές τοιχογραφίες από τις μινωικές;
6. Σε ποια χρονική περίοδο ανάγονται οι μυκηναϊκές τοιχογραφίες και σε ποιες περιοχές εντοπίζονται;
7. Σε τι είδους κτίσματα εντοπίζονται οι μυκηναϊκές τοιχογραφίες και ποιους σκοπούς εξυπηρετούν;